

ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΟΙ
ΕΝ ΤΩ ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΩ

[Ὁ ἐν τῇ Ροβερτεῖῳ Σχολῇ Κων/πόλεως ἀπὸ δεκαπενταετίας διδά-
σκων τὰ μαθηματικά Ἕλλην καθηγητῆς κ. Κωνσταντίνου εἶνε

ἐκ τῶν ἐπιλέκτων ἐργατῶν τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ Πνεύματος ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Κατάγε-
ται ἐκ Λιβισίου τῆς Λυκίας, ἐξεπαιδεύθη
τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Ἀθήναις, γενό-
μενος διδάκτωρ τῆς φιλολογίας καὶ ἐδί-
δαξεν ἐπὶ ἔτη ὡς καθηγητῆς εὐδοκίμως
εἰς τὸ ἐν Κορυτζᾷ Πάγκειον Γυμνάσιον
καὶ εἰτα εἰς τὸ ἐν Μοναστηρίῳ. Πλὴν
τοῦ πτυχίου τῶν μαθηματικῶν ἠξιώθη
καὶ διδακτορικοῦ διπλώματος τῆς φιλο-
λογίας, εἰς ἣν ἰδιαιτέρως καὶ μετὰ φλέ-
γοντος ζήλου ἠσχολήθη κατόπιν. Ἀνὴρ
εὐρείας ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, ἀγ-
γλομαθέστατος, εἶνε ὁ δεῦτερος προσλη-
φθεὶς Ἕλληνα καθηγητῆς εἰς τὴν Ροβέρ-
τειον, ὅπου διδάσκει τοὺς ἑλληνόπαιδας
τελεσφόρως, λίαν ἀγαπητὸς διὰ τε τὸ με-
θοδικὸν καὶ καρποφόρον τῆς διδασκα-
λίας, τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων, τὸ

μελεῖχιον τοῦ ἥθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τὴν εὐθύτητα. Τὸ ἡμέ-
τερον Ἡμερολόγιον σεμνυνόμενον συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν
συνεργατῶν αὐτοῦ τὸν διακεκριμένον λόγιον, γνωρίζον ἅμα καὶ
τὴν συμπαθεῖ αὐτοῦ μορφήν εἰς τοὺς πολυπληθεῖς τοῦ ἀναγνώστας
διὰ τῆς ᾧδε παρατιθεμένης εἰκόνας].

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΒΡΥΚΟΛΑΚΩΝ

Ὁ ΤΑΝ βλέπω μητέρας νὰ φοβερίζουν τὰ παιδιά των διὰ νὰ τὰ
ἡσυχάσουν, ὅτι *θὰ τὰ φάγῃ* ὁ ποντικός, ἡ γάτα, ὁ σκύλος, ὁ
καλικάντζαρος, ὁ βρυκόλακας κ.τ.λ. δὲν δύναμαι νὰ μὴ οἰκτείρω
τὰς μητέρας διὰ τὴν ἀφέλειάν των, καὶ τὰ παιδιά, διότι ἐμβολιά-
ζονται τὰ δυστυχησμένα μὲ νευρικὴν ὑποβολήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν
δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ ἀπαλλαγοῦν μέχρι τέλους τοῦ βίου των.
Ἐσχάτως ἔβλεπον μὲ πολλὴν λύπην τὸ χαριτωμένο παιδάκι συγ-
γενοῦς μου νὰ τρέμῃ τὴν γάταν τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ νὰ φεύγῃ
προτροπάδην πρὸ αὐτῆς, ἀπλούστατα, διότι ἡ μάμμη του μετα-
χειρίζεται τοὺς ποντικούς καὶ τὴν γάταν ὡς βοήθημα τωστικὸν
εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ παιδιοῦ της. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔς αὐτὴν τὴν
ἡλικίαν (καὶ δὲν εἶμαι πολὺ τρυφερός) εἶναι ἀδύνατον νὰ περάσω

ἀπὸ μερικὰ μέρη τοῦ χωριοῦ μου χωρὶς ἡ καρδιά μου νὰ ταχύνῃ τοὺς παλμούς της κ' ἐγὼ νὰ ταχύνω τὸ βῆμά μου. Τόση εἶναι ἡ δύναμις τῶν φοβερισμῶν ἐκείνων τῆς μικρᾶς ἡλικίας, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐκριζώσῃ τ' ἀποτελέσματά των οὔτε ὁ νοῦς οὔτε ἡ πείρα. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἱστοριῶν, τὰς ὁποίας μοι διηγεῖτο ἡ μάμμη μου εἰς τὰ μικρά μου χρόνια, δύο μ' ἔκαμαν τόσον ζωηρὰν ἐντύπωσιν, ὥστε τὰς ἐνθυμοῦμαι πάντοτε καὶ θὰ τὰς διηγηθῶ. Τῆς μιᾶς τὸ τέλος εἶναι πολὺ τραγικὸν καὶ τῆς ἄλλης ἀρκετὰ κωμικόν, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο δεικνύουσι, ποία εἶναι ἡ δύναμις τῶν φοβερισμῶν τούτων καὶ τῶν δεισιδαιμονιῶν τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ πράγματα συνέβησαν εἰς τὸ χωριό μου, τὸ Λιβίσι, τὸ ὁποῖον εἶναι χωριὸ καθαρῶς χριστιανικὸν μὲ 800 περίπου σπίτια καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Μάκρην τῆς Λυκίας μιά μισὴ ὥρα περίπου. Λέγουν, ὅτι κατέχει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Καρμυλησσοῦ καὶ ἴσως δὲν ἔχουν ἄδικον.

Λοιπὸν μιὰ βραδεῖά εἶχαν συναχθῇ εἰς ἓνα συγγενικὸ σπίτι μερικοὶ νέοι βρακοφορεμένοι. Διεδίδετο τότε ὁ λόγος, ὅτι ἀπὸ ἓνα τάφον εἰς τὸν περιβόλον τοῦ Ταξιάρχῃ (τότε οἱ νεκροὶ ἐθάπτοντο εἰς τὸν περιβόλον τῆς ἐκκλησίας) βγαίνει κάθε βράδυ βρυκόλακας καὶ ἐβεβαιώνετο μάλιστα, ὅτι πολλοὶ τὸν εἶδαν καὶ τοῦμίλησαν χωρὶς βέβαια ἐκεῖνος νὰ καταδεχθῇ νὰ τοὺς ἀπαντήσῃ. Εἰς τὴν βραδυνὴν ἐκείνην συναναστροφὴν ἡ συζήτησις ἐστράφη καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς νέους, ὁ γενναιότερος, διῆσχυσθη, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀνοησίες καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ἑτοιμος νὰ πάγῃ καὶ νὰ καθήσῃ ἐπάνω εἰς τὸν τάφον. Οἱ λοιποὶ διὰ νὰ δοκιμάσωσι τὸ θάρρος του ἐδέχθησαν τὴν πρότασίν του, ἀλλὰ τοῦ ἐζήτησαν νὰ καρφώσῃ ἓνα καρφὶ ἐπὶ τοῦ τάφου διὰ νὰ πιστοποιηθῇ ἡ ἐκεῖ μεταβάσις του. Ὁ νέος ἐπῆρε τὸ καρφὶ καὶ διητυνῆθη ἀμέσως εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν ἐντελῶς ἄφοβος. Ἄλλ' ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ, φαίνεται, ὅτι ὑπερίσχυσεν ἡ ἀνατροφὴ καὶ τὸ περιβάλλον καὶ κάποιος φόβος τὸν κατέλαβεν. Ἔσπευσεν εἰς τὸν ὀρισθέντα τάφον, ἐκάθησεν ἐπάνω καὶ ἤρχισε νὰ καρφώνῃ τὸ καρφὶ γρήγορα γρήγορα μὲ μίαν πέτραν. Τὸ ἐκάρφωσε καὶ ἐσηκώθη νὰ φύγῃ· ἀλλ' ἠσθάνθη, ὅτι κάποιος τὸν ἐκρατοῦσε ἀπὸ τὴν βράκαν· ἐκάθησε. Φαίνεται, ὅτι ἐπεχείρησε καὶ πάλιν νὰ σηκωθῇ, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸν ἔσυραν ἀπὸ τὴν βράκαν πρὸς τὰ κάτω. Δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι ἦτον ὁ βρυκόλακας καὶ ὁ νέος ἀπὸ τὸν φόβον του ἔμεινεν ἄπινος ἐπὶ τοῦ τάφου. Τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶτ' ἦλθαν οἱ σύντροφοί του καὶ τὸν εὗρηκαν νεκρὸν μὲ τὴν βράκαν καρφωμένην ἐπάνω εἰς τὸν τάφον. Ἐκαστος ἐννοεῖ, τί συνέβη, καθὼς ἐνόησαν καὶ οἱ φίλοι τοῦ ἀτυχοῦς νέου καὶ ἔκλαυσαν πικρὰ τὸν καλὸν των φίλον, ὅστις ἔγινε θῦμα κακῆς ἀνατροφῆς καὶ ἀνοήτων φίλων.

Μιὰν ἄλλην φορὰν ᾗς τὰ παλαιὰ τὰ χρόνια δύο γειτόνισσαι συνεφώνησαν νὰ σηκωθοῦν τὴν αὐγὴν καὶ νὰ πάγουν ᾗς τὰ κλα-

διά. Εἰς τὸ χωριό μου, ἀκόμη καὶ σήμερον, αἱ γυναῖκες κάμνουν τὴν προμήθειαν τῆς καυσίμου ὕλης μόναι των. Καύσιμος δὲ ὕλη εἶναι τὰ κλαδιὰ καὶ τὰ ξύλα. Τὰ κλαδιὰ τὰ καίουν ὡς τοὺς φούρνους, διότι κάθε σπίτι ἔχει καὶ τὸν φούρνον του. Τὰ δὲ ξύλα τὰ μεταχειρίζονται εἰς τὸ *παράστειο* (ἑστίαν) διὰ μαγείρεμα καὶ θέρμανσιν. Συνεννροῦνται λοιπὸν γυναῖκες καὶ κόρες γειτονικῶν οἰκογενειῶν, σηκώνονται τὴν αὐγὴν, παίρνουν τὰ κοπτικὰ ἐργαλεῖα των, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουν *αταξιράκια*, μεταβαίνουν εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας καὶ πλέον ἐκτὸς τοῦ χωριοῦ εἰς τὰ πλησίον δάση, κόπτουν κλαδιὰ ἢ ξύλα, τὰ στοιβάζουν κανονικά, τὰ φορτώνονται μὲ σχοινὶ εἰς τὴν ῥάχιν των καὶ ἐπιστρέφουσιν ὡς καραβάνια μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια εἰς τὰ σπίτια των. Εἶναι διασκεδαστικὸν νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ καραβάνι αὐτὸ τὸ γυναικεῖον ἐπιστρέφον τὸ βράδυ μὲ τὸ φορτίον του. "Ολαὶ αἱ γυναῖκες εἶναι εὐθυμοὶ καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὰ μελωδικὰ των ᾄσματα, ἐνόσω εἶναι ἐκτὸς τοῦ χωριοῦ. Κανεὶς δὲν τολμᾷ νὰ τὰς πειράξῃ, διότι ἐν τῇ ἐνώσει ἡ δύναμις ἂν καὶ δὲν ὑπάρχει καὶ πολλὴ ἀσφάλεια ἐκτὸς τοῦ χωριοῦ, ἀλλ' ὅμως ὁ τολμήσας νὰ πειράξῃ τὰς ἡνωμένας αὐτάς γυναῖκας θὰ πληρώσῃ τὴν αὐθάδειάν του διὰ τῆς ζωῆς του ἢ θὰ τραπῇ εἰς ἐπονείδιστον φυγὴν πρὸ τῶν κοπτερῶν ἐργαλείων των.

Μίαν λοιπὸν τέτοιαν ἐκστρατείαν συνεφώνησαν νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐνωρὶς-ἐνωρὶς αἱ καλαὶ γειτόνισσαι. Ἡ μία ἐσηκώθη ἐνωρίτερα, ἐφόρεσε τὸ μαῦρο τῆς σαρίκι καὶ ἐξεκίνησε νὰ παραλάβῃ καὶ τὴν ἄλλην. Σήμερον αἱ Λιβισιαναὶ γυναῖκες αἱ μὲν νεωτερίζουσαι φοροῦν φουστάνια καὶ καπελλίνα ἢ περιφέρονται ἐντελῶς ἀσκεπεῖς, αἱ δὲ συντηρητικώτεραι φοροῦν τὸ πατροπαράδοτον ἀντερί, τὸ ὁποῖον ὀνομάζουν *σουπάδι* ἢ *καβάδι* καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουν φεσάκι μὲ μακρὰν φούνταν, τὸ ὁποῖον περιδένεται ἐπὶ τοῦ μετώπου μὲ τὸ ἀπαραίτητον *τσαλκί*. Τὸ τσαλκὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀπαραίτητον κόσμημα πάσης γυναικὸς πλουσίας ἢ πτωχῆς καὶ πρὸς ἀπόκτησιν τούτου ἐργάζονται μὲ ἀκούραστον φιλοπονίαν τὰ πτωχὰ κορίτσια, διότι, ὅταν τὸ ἀποκτήσουν, εἶναι πλέον νύμφες μὲ τὰ ὅλα των. Ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ πενήντα ἕως ἑκατὸν φλωριά, ρουπιέδες ἢ μισὰ εἰκοσάφραγκα, ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τῆς κόρης, τὰ ὁποῖα συρράπτουν σφιγκτὰ κατὰ σειρὰν ἐπάνω ὡς ἓνα κομμάτι τσόχας. Δένουν λοιπὸν τὸ τσαλκὶ τοῦτο ὡς τὸ κεφάλι οὕτως, ὥστε τὰ φλωριά νὰ παρατάσσονται ἄνωθεν τοῦ μετώπου καὶ ἐπάνω ὡς αὐτὸ δένουν ἐλαφρὸν μεταξωτὸ μαντήλι μὲ πολλὴν χάριν καὶ φιλαρέσκειαν. Αὕτῃ εἶναι ἡ στολὴ τῶν σημερινῶν γυναικῶν τοῦ Λιβισιοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ τὰ χρόνια, δηλαδὴ πρὸ πενήντα χρόνων ἀκόμη, αἱ Λιβισιαναὶ ἦσαν ἠναγκασμέναι νὰ φοροῦν μαῦρα *σουπάνια* καὶ μαῦρα *σαρίκια*, ὅπως καὶ οἱ ἄνδρες. Ἡ μάμμη ἀνῆκεν εἰς ἐκείνην τὴν γενεάν καὶ ἐφοροῦσεν αὐτὴν τὴν στολὴν, διότι τότε οἱ Τοῦρκοι δὲν τοὺς ἐπέτρεπον νὰ φοροῦν οὔτε ἄλλο χρῶμα οὔτε

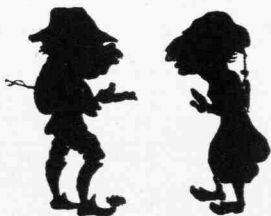
ἄλλην στολήν. Ὡστε καὶ αἱ καλαὶ μας γειτόνισσαι, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἐφοροῦσαν μαῦρα σουπάνια καὶ μαῦρα σαρίκια.

Ἐξεκίνησε λοιπὸν ἡ πρώτη νὰ παραλάβῃ τὴν δευτέραν τῆς ἐφώναξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν «πῆγαινε καὶ θὰ σὲ προφθάσω», ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της. Ἄλλ' ὅταν ἐφθασεν ἔς τὴν *ἐλγὰν τοῦ κὺρ Παλγοῦ*, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κάμπου τοῦ Λιβισιοῦ καὶ εἶναι περιβόητος διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν φαντασμάτων, ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὸν κορμόν της, κατελήφθη ἀπὸ φόβον ἐξ ἀνατροφῆς κ' ἐγύρισε νὰ δῇ, ἂν ἔρχεται ἡ γειτόνισσά της. Ἡ γειτόνισσα εἶχε φορέσει κ' ἐκείνη τὸ σαρίκι της, εἶχε τυλίξει ἓνα ἄσπρο σινδόνι εἰς τὸ κεφάλι της διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν ἡκολούθει κατὰ πόδας. Ἀλλὰ μόλις στραφείσα ἡ προπορευομένη τὴν εἶδεν ἔς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἤρχισε νὰ ξεφωνίζῃ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων της «βουοι... οὐ ἡ βουρβόλακας» (= τρέξετε· ὁ βρυκόλακας). Ὡς ὅτου νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειάν της, πίπτει κατὰ γῆς λιπόθυμος ἀπὸ τὸν τρόμον της. Ἡ σαρικοφόρος γειτόνισσά της μὲ ἄλλας ἔσπευσε καὶ τὴν ἐπανάφεραν εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Ἄλλ' ἅμα ἤνοιξε τὰ ὀμμάτια καὶ ἀνεγνώρισεν ἀπὸ τὴν φωνὴν τὴν γειτόνισάν της, ἡ ὁποία ἠπύρει, ποῦ ἡ σύντροφός της ἀνεκάλυψε τὸν βρυκόλακαν, ἀνέκραξε «καῦμένη, ἡσὺ ἦσουν λά στοί μου!» (= καῦμένη σὺ ἦσουν λοιπόν!). Ὁ βρυκόλακας, ὁ ὁποῖος τὴν ἔκαμε νὰ λιποθυμήσῃ ἦτο τὸ ἄσπρο σαρίκι τῆς γειτόνισσάς της!..

Θὰ ἠυχόμην νὰ ἦσαν ἱκανὰ τὰ ἀνέκδοτα ταῦτα νὰ πείσωσι τὰς ἀφελεῖς μητέρας νὰ παύσωσι τὴν παιδαγωγίαν τῶν καλικοτζάρων, διότι καθιστῶσι τὰ παιδιά των δυστυχῇ εἰς ὅλον των τὸν βίον.

P. Ἰσὰρ Κων/λεως 1908

K. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Σκέψεις μεθύσου

— Λένε πὼς ἡ καμήλα εἶν' ἓνα παράξενο ζῶο, ποῦ ἔμπορεῖ νὰ δουλεύῃ δέκα μέρες χωρὶς νὰ πιῇ σταλιά... .

— Καὶ τί μ' αὐτό! Ἐγὼ εἶμαι πιὸ δυνατό ζῶ' ἀπ' τὴν καμήλα. Μπορῶ νὰ πίνω δέκα μέρες χωρὶς νὰ δουλεύω!... .